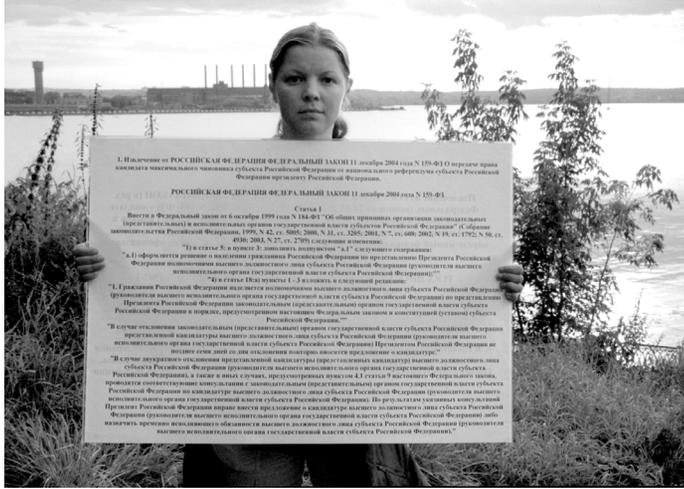

VENÄJÄN REUNA

JP Kaljonen: *Udmurtian tasavalta sarjasta Integraatioita*, 2005, digitaalinen värivalokuvatuloste 60 x 85 cm.

Käsityksemme Venäjästä muotoutuu usein suurimpiin keskuksiin, Moskovaan ja Pietariin, liittyvien mielikuvien kautta. Monikansalliset reuna-alueet ovat kuitenkin Venäjän maantieteellistä valtavirtaa, jonka ääni ja oikeudet kuuluvat vain satunnaisesti. Meille läheisimpiä ovat Venäjän suomalais-ugrilaiset kansat ja niiden laajat asuinseudut, joihin myös taiteilija JP Kaljosen (s. 1976) huomio keskittyi hänen *Integraatioita*-projektissaan. Viime kesänä hän matkusteli parin kuukauden ajan lentäen, junalla, autolla ja jokialuksin Marinmaalla, Udmurtiassa, Mordoviassa, Komissa, Permin Komissa, Jamalin Nenetsiassa, Nenetsiassa ja Hanti-Mansiassa tavaten ihmisiä ja valokuvaten. Matka urallaisille alueille ei ollut taiteilijan ensimmäinen. Perhetaustaltaankin hän on karjalainen, ja sukukansoistamme Venäjällä hän kuuli puhuttavan jo lapsuudessaan.

Integraatioita-projektissa maisemat tai kansatieteellinen ote tavanomaisessa mielessä olivat kuitenkin toissijaisia. Valokuvaajana Kaljonen on käsitetaiteilija ja poliittinen tarkkailija. Hän on huolestunut pienten kansojen olemassaolosta ja oikeuksista nyky-Venäjäällä, jossa valta keskittyy presidentin ja Moskovan valtaeliitin käsiin. Ongelmaa Kaljonen lähestyy älykkäästi kirjoitetun lain ja reuna-alueen ihmisen yksilöllisen elämäntilanteen rinnastuksina. Kuvissaan taiteilija haluaa nostaa esimerkein esille todellisia ihmisiä, joita lait ja asetukset koskevat.

Kaljosen strategia, joka toistuu kaikissa kuvissa ja jonka hän suunnitteli jo ennen lähtöään, on yksinkertainen ja tehokas. Valokuvissa henkilö kannattelee edessään avatun sanomalehden kokoista taulua, johon on suurennettu otteita kansojen oikeuksista esimerkiksi Venäjän perustuslain mukaan. Suurennetut lainaukset Kaljonen teki Suomessa. Kuvaustilanteessa käytettiin lisäksi apuna pleksiä, jota vasten teksti painettiin ja jota kuvattavan oli helppo pitää käsissään. Kriitikki on välillistä kuin sosialismin aikoihin. Lakitekstin julkinen esittely ei voi olla laitonta Venäjälläkään. Kuvien tukahtunut tunnelma muistuttaa 1970-luvun nyrkkipajojen samizdat-taiteesta, jossa muutaman kappaleen teospainoksia levitettiin kädestä käteen.

Tunne paikallisuudesta lisää Kaljosen kuvien puhuttelevuutta. Kuvattavat ovat kotikulmillaan arkisessa ympäristössään, jossa monet yksityiskohdat kertovat elämäntilanteesta ja arvoista. Osa henkilöistä on taiteilijan tuttavuuksia ja ystäviä jo vuosien takaa, paikkakuntiansa kulttuurielämän vaikuttajia, ja osa vain satunnaisia tuttavuuksia. Kaikki olivat kuitenkin aina tietoisia kuvausasetelmasta ja sen poliittisesta sisällöstä. Kaikki halusivat protestoida mutta osa nimetömästi, ja siksi taiteilija päätyi julkaisemaan kuvattavansa anonyymeinä.

Kimmo Sarje